

PROBLEME ALE ORGANIZĂRII EXPOZIȚIILOR TEMPORARE ȘI ROLUL LOR

Socol Maria

Integrarea muzeelor în frontul comun al instituțiilor chemate să înlăptuiască programul de educație comunistă elaborat de Congresul Educației și Culturii Socialiste — impune necesitatea organizării și orientării activității lor, în așa fel încît să contribuie la formarea omului nou, cu un larg orizont cultural și științific — constructor activ și conștient al societății multilateral dezvoltate în România.

Adaptîndu-și programul și formele de activitate la cerințele de dezvoltare și transformare a societății — muzeele — instituții științifice și cultural-eduative devin un factor eficace de educație și cultură.

Forma cultural educativă de bază, definitivă, prin care muzeele își valorifică colecțiile și activitatea lor științifică o constituie expozițiile. Fie că este vorba de cele temporare sau de bază, expozițiile au un limbaj vizual propriu „care comportă o sinteză și gramatică specială”¹.

Comunicarea ideilor și fenomenelor se realizează prin intermediul obiectelor — limbajul concret, senzorial și intuitiv al imaginii.

Ca și cărțile, expozițiile au un rol important în difuzarea educației, dar spre deosebire de primele care apelează la asociația *de idei și la raționamentul logic*, ele vizează observația, experiența personală, perceperea afectivă și intelectuală. Scopul final este acela de a comunica vizitatorilor un mesaj, de a lărgi orizontul lor cultural, de a instrui și educa, de a forma sentimente și atitudini, de a stimula preocupări și interese în domeniul științei, artei și culturii.

Valoarea unei expoziții depinde de coeziunea și claritatea ei tematică, de tehnică și ritmicitatea expunerii, precum și de gradul în care mesajul ei a fost perceput și înțeles de un număr cît mai mare de vizitatori².

Spre deosebire de expozițiile de bază, de lungă durată, care au un caracter oarecum stabil și cuprind întreaga problematică dintr-un anumit domeniu, expozițiile temporare au durată limitată permițînd alegerea unor teme variate de sinteză, precum și dezvoltarea acelor aspecte interesante insuficient reprezentate în expoziția permanentă. Se realizează în acest fel, pe de o parte o integrare a ex-

1) Prof. H.L.C. Jaffé, *Les expositions, temporaires dans les musées d'art en „Musées et monuments X — Les expositions temporaires et itinerantes, UNESCO, 1965, p. 32.*

2) B. Zderciuc — Unele probleme psihosociale ale relațiilor dintre muzee și public, *Revista Muzeelor nr. 5/1972.*

pozițiilor temporare într-un context general, motivațiile reieșind mai pregnant în relief, iar pe de altă parte se produce o amplificare și detaliere a temei, oferind vizitatorilor noutăți, stimulându-le atenția și asupra expoziției de bază. Pentru aceasta se va utiliza atât patrimoniul aflat în depozite cât și colecțiile particulare¹.

Considerăm că atât timp cât muzeele nu au organizate depozite științifice vizitabile destinate marelui public, se impune valorificarea unui număr cât mai mare de piese aflate în depozite fără a le periclita din punct de vedere al integrității sau a le expune în medii nepropice conservării.

Dacă muzeele de artă apelează deseori la colecțiile particulare în vederea organizării diverselor expoziții temporare, muzeele de etnografie și artă populară folosesc doar sporadic acest material care permite pe de o parte cunoașterea și valorificarea lui², iar pe de altă parte aprofundarea unei teme doar anunțate într-o expoziție permanentă.

Pentru muzeograf organizarea unei expoziții temporare, fie la sediul muzeului, fie în afara lui constituie rodul unei munci complexe și multilaterale. Alături de arhitect, grafician, conservator și restaurator, el face parte dintr-o echipă cu caracter multidisciplinar în care fiecare membru își are rolul și sarcinile sale. Rezultatul acestei colaborări va fi elaborarea documentației științifice a expoziției, redactată în mod concis și selectiv, cuprinzând următoarele materiale :

- 1) Tematica expoziției
- 2) Nota asupra materialului auxiliar necesar expunerii—panouri, vitrine, suporturi etc.
- 3) Planul de expunere al expoziției și schițele detaliate.
- 4) Legendă pentru schițele de expunere.
- 5) Liste de inventar a exponatelor.
- 6) Lista etichetelor.
- 7) Textul pentru catalog.
- 8) Harta pentru catalog cu zonele etnografice din care provin obiectele.
- 9) Lista ilustrațiilor — legenda pentru fotografii.

O astfel de documentație exprimă în limbajul expoziției, materialul literar, la fel ca și scenariul unui film.

Structura generală a expoziției, va fi determinată ținând seama de spațiul expozițional. Atât în elaborarea tematicii, cât și în proiectarea mobilierului și a tuturor elementelor care formează arhitectura expozițiilor, trebuie să se țină seama de dimensiunile și caracteristicile sălilor afectate expunerii.

Pe lângă expoziția de bază propriu-zisă, Muzeul Satului este preocupat, ca și celelalte muzee mari, în genere, și de organizare la sediu sau în afara, unor expoziții temporare prin care activitatea expozițională a muzeului capătă mai mult dinamism. Prin specificul său de „muzeu în aer liber”, Muzeul Satului s-a dezvoltat pe baza unităților complexe — ca o sinteză de mici muzee locale și zonale. Patrimoniul său cuprinde monumente și obiecte, creații din cele mai diferite domenii — arhitectură, mobilier, unelte de muncă, țesături, piese de port, oferind vizitatorilor un material autentic ce reflectă genul creator al poporului.

Pentru completarea sistematică a prezentării, expozițiile temporare de la sediul muzeului constituie un câmp de activitate muzeografică, un prilej de a valorifica și reliefa achizițiile muzeului, un exercițiu pentru muzeograf în arta de a concepe și realiza asemenea expoziții, ca un prolog la secția pavilionară permanentă.

Fiind un muzeu republican, care are în atenția sa întreagă cultură materială și spirituală de pe teritoriul țării, prezentarea etnografiei și a artei populare se realizează pe mari provincii istorice, iar în cadrul acestora pe genuri și categorii.

Materialul științific variat și achiziționat cu prețul a numeroase eforturi, este prezentat în scopul de a-l face cunoscut publicului.

1) Michel Faré, Scopurile expozițiilor temporare în Muzeul de Arte Aplicate — Museum, vol. IV, 1/1951.

2) Expoziția, Colecționari de artă populară organizată de Muzeul Satului în mai 1972.

„Organizarea teoretică a acestui material după o anumită idee sau un sistem de idei, care vor fi ilustrate și demonstrate prin obiecte foarte diverse, este ceea ce noi numim curent tematica unei expoziții”¹.

Tematica trebuie să menționeze elementele de personalitate care se exprimă prin conținutul, specificitatea și interpretarea muzeografică.

Îmbinând rigoarea și precizia științifică, care oglindesc posibilitățile de cercetător ale muzeografului, cu impresia plăcută, odihnitoare și emoționantă a prezentării, organizatorii vor stimula interesul publicului celui mai variat. Pentru realizarea acestui deziderat, muzeograful are datoria de a cerceta temeinic și exhaustiv materialul de care dispune, atât la teren, pentru formarea colecțiilor și interpretarea lor în contextul zonei, al ocupațiilor, al structurii sociale etc. cât și asupra colecțiilor deja formate în sensul cunoașterii amănunțite a materialelor și tehnicilor folosite, a aspectelor ornamentale etc. Aceasta este de fapt prima etapă în elaborarea unei expoziții, urmată de cea de a doua, selectarea riguroasă a materialului cercetat, pentru a realiza tematica expoziției.

În expozițiile de etnografie și artă populară, selecționarea obiectelor trebuie făcută având în vedere următoarele criterii :

1) Obiectele să fie reprezentative pentru creația populară românească atât prin tipologia lor cât și prin valoarea lor artistică.

2) Conform temei urmărite în expoziție, exponatele să alcătuiască serii semnificative pentru tema dată.

3) Efectul vizual al prezentării și grupării exponatelor în ansambluri armonioase și expresive².

Deci, criteriile selecției încearcă să îmbine valorile majore ale funcționalității diferitelor categorii de obiecte cu acelea ale specificului etnic, ale varietății, bogăției și calităților estetice ale exponatelor. Totodată este necesar să se țină seama de psihologia vizitatorului, de capacitatea sa de reacție afectivă, evitând o abundență excesivă de piese muzeale. În acest sens „selecția obiectelor este o problemă dificilă, deoarece organizatorii expoziției trebuie să încerce să dea publicului o idee cât mai clară despre tema respectivă cu ajutorul unui material redus la strictul necesar”³.

În măsura în care colecțiile existente permit o prezentare mai amplă, expozițiile temporare pot fi monotematice sau politematice cu unitate de idei.

La Muzeul Satului, expozițiile temporare au fost consacrate fie unei anumite categorii sau gen de creație populară. „Ceramica populară românească”; „Mobilierul popular românesc și ustensilele de uz gospodăresc” etc. — fie unei teme speciale având un caracter de sinteză — „Permanențe ale artei românești”; „Tradiție și inovație în arta decorativă românească” etc. Un loc aparte îl deține expozițiile unor creatori de artă populară cunoscuți sau expoziții de grup cu demonstrații concrete ale respectivelor meșteri — „Maria Spiridon — Țesături și cusături de interior”; „Continuatori ai tradiției populare” etc.

După cercetarea, selectarea pieselor și întocmirea tematicii, organizarea expoziției devine o problemă de aplicare în spațiu a unei idei folosind obiecte tridimensionale. În acest scop muzeograful trebuie să colaboreze permanent cu arhitectul grafician pentru a acorda săliile de expunere cu obiectele sub raportul proporțiilor, formei, culorilor etc. sau ansamblul exponatelor originale cu materialele auxiliare de ordin documentar⁴.

Este necesar să se întocmească o machetă la o scară precisă, raportată la spațiul sălii de expoziție, pentru ca astfel să se poată stabili circuitul și orientarea vizitatorului în expoziție, precum și diferitele modalități și soluții tehnice prin

1) C. Nicolescu „Revista Muzeelor” nr. 6/1972, p. 529.

2) M. Focșa „Probleme ale organizării expozițiilor de artă populară” Revista Muzeelor nr. 5/1970.

3) Prof. H.L.C. Jaffé *Les exposition temporaires dans les musées d'art en monuments X, Les expositions temporaires et itinérantes,* UNESCO, 1965, pag. 38.

4) Colaborarea dintre muzeograf și arhitect în organizarea unui muzeu modern, Revista Muzeelor nr. 6/1972.

fixarea obiectelor în spațiu; Raportul dintre spațiu și exponate, relația dintre exponate, echilibru dintre obiectele originale și materialul documentar: grafică — fotografii — texte explicative, etichete etc.

Circuitul trasat cu ajutorul unor schițe discrete, va ajuta vizitatorul să înțeleagă semnificația expoziției, va evita aglomerările din punctele importante și va stabili înălțimea convenabilă de la care se vor putea vedea obiectele¹.

Vorbind despre amenajarea generală a sălilor de expunere trebuie avute în vedere următoarele probleme :

- 1) Punerea în valoare a obiectelor
- 2) Dimensionarea spațiilor de expunere.
- 3) Luminarea sălilor și a obiectelor.

Scopul final fiind atît asigurarea unui mediu optim de conservare pentru piesele muzeale, cit și prezentarea lor în cele mai bune condiții de vizionare și examinare, publicului și cercetătorilor².

Cele 2 săli de expunere ale Muzeului Satului, din cauza structurii lor arhitectonice diferite, nu au fost potrivite pentru realizarea tuturor expozițiilor. Tocmai de aceea profilul lor a fost schimbat în funcție de conținutul fiecărei teme, ținîndu-se seama de respectarea aceluia principiu muzeologic modern, potrivit căruia spațiul expozițional trebuie să fie unitar, omogen, asigurînd expoziției o privire sintetică de ansamblu.

Caracterul temporar al expozițiilor, impune necesitatea unui mobilier simplu, dar funcțional, subordonat ca joc de volume și de linii expoziției propriu-zise, facilitînd comunicarea conținutului de idei în succesiunea lor tematică, creînd un cadru plastic și cu mare aderență la exponate. Utilajul de expunere modern — vitrine, suporturi, montași metalici etc. — trebuie să fie foarte flexibili ușor adaptabili, ușor de minuit și de încadrat oricărui spațiu³. În funcție de obiectele care vor fi expuse, considerăm că pentru expozițiile temporare trebuie construite panouri din lemn de diferite mărimi, susținute de montași metalici pentru a le permite independența de asamblare. Panourile să se introducă glisînd în aceste bare metalice, prevăzute cu șuruburi pentru a putea varia la nevoie înălțimea lor, acordîndu-le cu înălțimea spațiului de expunere. De asemenea subliniem necesitatea etalării costumelor pe schelete de figuri realizate din sîrmă maleabilă, cu care se pot sugera diferite atitudini și mișcări. Ca și celelalte piese de mobilier expuse mai sus vitrinele trebuie să fie neutre, ușor de demontat, etanșe și să se adapteze la multiple tipuri de folosințe.

În limitele posibilităților materiale, este necesar ca în organizarea expozițiilor să se țină seama de recomandările muzeografiei moderne; expuneri aerate și clare, variate și sugestive, materialul auxiliar necesar expunerii avînd ca scop accentuarea conținutului tematic și valorificarea exponatelor prin mijloacele cele mai diverse.

Pentru expoziția „Valori muzeale achiziționate în 1973”, arhitectul și graficianul în colaborare cu muzeograful au proiectat un mobilier ieftin, ușor de minuit, care să se încadreze organic în ansamblul expozițional. Panourile din P.F.L. extradur și P.A.L. au înconjurat sălile ca niște linii ondulate, moderate, întrerupte pe alocuri de linii drepte.

Aplicarea liniilor ondulate la mobilier, a mărit suprafața de expunere, factor important pentru toate expozițiile de muzeu. Realizarea acestui mobilier fixat lingă perete, a lăsat liber centrul sălilor de expoziție, ceea ce pe de o parte a facilitat accesul de vizionare, iar pe de altă parte a permis etalarea, în mijlocul încăperilor, a unor piese de ceramică pe panouri decorative traforate.

O deosebită grijă a fost acordată alegerii culorilor, pentru a fi adaptate la tematica generală a expoziției. Hirtia de două culori, roșu și alb cașerată pe panouri, a reușit să dea o deosebită pregnanță mesajului expoziției. Folosînd materiale sim-

1) W. T. O'Dea „Un muzeu de științe în trei luni” Museum, vol. XI, 4/1958.

2) Arh. O. Ciupitu „Amenajarea generală a sălilor de expunere din muzee” — Revista, Muzcelor nr. 6/1972.

3) Museum, vol. XIII, nr. 1/1960.

ple : hîrtie, pînză colorată în diferite nuanțe, tapet, etc. se obține un mediu expozițional propice pentru punerea în valoare a pieselor expuse.

Pentru a menține o continuitate în expunere, cu toate că existența a două săli separate, generează o întrerupere în desfășurarea tematicii, s-a realizat o grupare combinată a genurilor, iar în cadrul acestora prezentarea exponatelor nu s-a făcut într-o strictă delimitare, ci într-o completare decorativă care să evidențieze reciproc varietatea și interdependența lor, conturînd totodată unitatea concepției artistice a creației populare românești. S-au creat suite de piese grupate pe funcționalitate, pe tehnică sau localitate de proveniență. Practic, soluțiile diferă de la o sală la cealaltă în funcție de cerințele de etalare a exponatelor, urmărindu-se în mod expres sublinierea valorilor de formă, tehnică și culoare.

Tehnica de prezentare, care depinde de arhitectura construcției, de dimensiunile sălilor, de iluminatul și stilul personal adoptat de organizatori, nu este un scop în sine ci un mijloc de a pune obiectele în valoare. Scopul final este evitarea monotoniei și aglomerației, crearea unui ansamblu armonios, ale cărui părți se succed după un ritm propriu. Atenția vizitatorului trebuie să fie reținută de câteva exponate esențiale, celelalte constituind un fel de fundal care creiază ambianța piesei principale. Evitînd prezentarea statică și ordinea rigidă a obiectelor, organizatorii vor sugera funcția fiecărui obiect prin modul de expunere.

Respectînd principiul conform căruia sistemele de etalare să nu dăuneze obiectelor subliniem necesitatea folosirii *acelor* entomologice, a inelelor de metal, a foilor de polietilenă ca tampon între perete și obiect, a vitrinilor etanșe, precum și evitarea expunerii în apropierea surselor de căldură și lumină.

Un factor important în conservarea obiectelor și în crearea atmosferei într-o expoziție, este lumina. Atît tematica, cît și aranjamentul expoziției impune utilizarea unor efecte de lumină moderate și în același timp expresive. Sub acest aspect, expozițiile temporare organizate de Muzeul Satului, ca de altfel majoritatea muzeelor din țară, sînt deficitare. Lumina naturală a sălilor fiind insuficientă, se întrebunțează surse luminoase de neon, montate în plafon, obținîndu-se prea multă lumină generală. Deși arhitectul cunoaște noile formule de lumină, el nu le poate pune în aplicare din cauza lipsei de utilaje; materialul tehnic utilizat în vederea filtrării luminei și orientării ei, fiind foarte complex.

Mesajul expoziției poate fi comunicat publicului și cu ajutorul limbajului scris și vorbit¹. Formularea judicioasă a unor concluzii în legătură cu obiectele expuse sau interpretarea aspectelor ideologice, se realizează cu ajutorul etichetelor și textelor explicative. Etichetele — servind în special pentru îndrumarea vizitatorilor și comunicarea informațiilor indispensabile — vor fi discrete vizibile și fixate pe panouri în dreptul obiectelor expuse la o înălțime convenabilă pentru a putea fi ușor citite. Explicațiile trebuie să fie simple, concise, chiar lapidare, dar cuprinzătoare, pentru a nu obosi atenția vizitatorilor. De asemenea menționăm importanța catalogului de stimulare a interesului vizitatorilor datorită redactării principalelor caracteristici ale expoziției, a scopului urmărit, a dificultăților întîmpinate etc. Broșurile, pliantele, cărțile poștale, afișele, diapozitivele, etc. sînt mijloace capabile să lărgescă posibilitățile de înțelegere și aprofundare a tematicii și conținutului expoziției.

Deosebit de eficiente sînt simpoziioanele, serile muzeale, conferințele etc. susținute de colectivul de specialiști al muzeului sau persoane marcante ale vieții culturale — etnografi, sociologi, artiști plastici, muziologi, etc. cu privire la datele necesare înțelegerii și sublinierii valorii istorice, sociale și artistice a obiectelor expuse². La crearea unei impresii plăcute, odihnitoare și emoționate a prezentării, contribuie și audițiile muzicale, imprimate pe bandă de magnetofon, ce însoțesc vizionarea.

Imbinînd preocuparea pentru organizarea unor expoziții de nivel științific ridicat cu mijloace auxiliare care să permită receptarea mesajului expoziției într-un mod plăcut, se realizează o armonizare între interesul cultural-educativ cu cel de delectare.

1) Helmut Wohl „The language of form in the visual art.“ Museum XXI, 1/1968.

2) N. Lupu, Rolul expoziției de muzeu în educația științifică și patriotică a maselor, Rev. Muzeelor, nr. 2/1972.

Răspunzînd sarcinilor de popularizare a valorilor muzeale și de instruire estetică și patriotică a oamenilor muncii, muzeele organizează expoziții temporare și în afara sediului, ca acțiuni cultural-educative deosebit de eficiente. Spre deosebire de expozițiile temporare de la sediul muzeului destinate tuturor vizitatorilor, expozițiile temporare din afara muzeului se adresează unor anume categorii de vizitatori și se organizează în majoritatea cazurilor la locul de muncă respectiv : școli, cluburi de fabrici, uzine, M.A.I., M.A.N., etc. Atît din punct de vedere al conținutului lor, cît și al prezentării, ele sînt în general adaptate împrejurărilor speciale cărora le sînt destinate. Sarcina muzeografului constă în a alege tema și modul de prezentare care vor avea cel mai mare efect în sensibilitatea publicului respectiv : muncitori, elevi, copii, etc. În cadrul acestor expoziții de proporții reduse, consacrate unor teme generale de etnografie și artă populară, expunerea este în genere mai liberă scopul urmărit fiind în special valorificarea varietății și frumuseții creației populare.

Din practica expozițiilor organizate pentru elevi, s-a constatat că un interes deosebit îl au temele legate de sfera practică a creației populare (tehnica de producție și ornamentare a diferitelor categorii de obiecte, funcționalitatea lor etc.).

Indiferent de felul, tematica sau destinația lor, expozițiile temporare angajează o mare răspundere care se referă atît la conținut, cît și la forma muzeografică de prezentare. Condiția primordială fiind punerea în valoare a obiectelor muzeale pentru a asigura maxima lor accesibilitate. Bunul gust, eleganța, claritatea, fantezia și expresivitatea „modernitatea” unei expoziții constituie valori pozitive în al căror context personalitatea muzeografului, arhitectului se pot îndeajuns manifesta în căutarea unor formule originale și inedite prin care expoziția să capete toată strălucirea și forța de sugestie¹. Rolul unor astfel de expoziții în stimularea și menținerea curiozității și interesului vizitatorilor nu trebuie subapreciat. Periodic orice muzeu trebuie să ofere publicului ceva nou, atît în conținut cît și în formele de prezentare. Din practica activității muzeale s-a constatat că menținerea unei expoziții cu același conținut timp prea îndelungat, scade interesul și implicit numărul vizitatorilor.

Expozițiile de etnografie și artă populară prin obiectele, uneltele de muncă, instalațiile tehnice etc. reflectă inventivitatea poporului care le-a creat, dînd vizitatorului un sentiment de mîndrie și prețuire pentru gustul și geniul creator al maselor². Active și convingătoare mijloace de popularizare a bogatului și nesecatului tezaur popular, expozițiile temporare constituie elemente prețioase în slujba educării științifice, artistice și patriotice a maselor. Ele contribuie cu eficacitate la dezvoltarea sensibilității estetice, a capacității de „a vedea” însușirile concrete ale lucrurilor, a fanteziei plastice, prin varietatea genurilor și a tehnicilor de producție, diversitatea și bogăția formelor colecțiilor prezentate.

Măsura în care expozițiile temporare organizate de Muzeul Satului au izbutit să înfăptuiască scopurile de mai sus, rezultă în modul cel mai clar din însemnările pe care le-au făcut în cartea muzeului atît specialiștii și vizitatorii din țară, cît și cei din străinătate: „Am rămas profund impresionată de frumusețea exponatelor și de îndemînarea cu care lucrează țesătoarea Maria Spiridon” (Directoarea Muzeului din Zagreb).

„Vizitînd expoziția am putut admira mărețele și respectabile tradiții ale poporului român, virtuțile sale și evident calitățile lui artistice. În memoria vizitei noastre de neuitat, ne simțim și mai atașați de viul, laboriosul și talentatul popor român”. (Delegația Frontului Unității Naționale al Cambodgiei).

„Vizitînd această expoziție am luat cunoștință de tradițiile și originalitatea poporului român. Prezentăm organizatorilor mulțumirile noastre deosebite, salutul și respectul nostru”. (Delegația Uniunii Socialiste Arabia din R. A. Egipt).

Toată admirația pentru cei ce ne încîntă privirile cu aceste inegalabile frumuseți” (elevii liceului din Deva).

1) Marcela Focșa, **Probleme ale organizării expozițiilor de artă populară**, Revista Muzeelor nr. 5/1970.

2) N. Lupu, **Rolul expoziției de muzeu în educația științifică și patriotică a maselor**, Revista Muzeelor nr. 1/1964.

Ilustrând aspectele și dimensiunile trecutului, expozițiile, mijlocul principal de comunicare a muzeelor cu societatea, jalonează cadrul actualității, conturând direcțiile și perspectivele de dezvoltare viitoare în conformitate cu idealurile societății în ansamblul său¹.

Expozițiile temporare fac parte dintr-un complex de acțiuni menite să apropie muzeul tot mai mult de marele public, să-l integreze plenar unei activități de cercetare și valorificare complexă, să-i potențeze noi valențe cultural-educative.

Problèmes de l'organisation des expositions temporelles et leur rôle

REZUME

Les expositions constituent la principale forme culturelle — éducative par laquelle les musées mettent en valeur leurs collections et leur activité scientifique. Aidant les théories par des arguments concrets, les expositions agissent directement par l'intermédiaire de l'image visuelle.

L'exposition de base ne peut comprendre en profondeur tous les thèmes importants de l'ethnographie. C'est pour cette raison qu'on impose avec nécessité l'organisation des expositions temporelles pour présenter plus amplement certains problèmes ou zones avec leur spécificité, pour expliquer et former les visiteurs dans l'esprit de la connaissance et de l'appréciation de valeurs culturelles populaires de tout le territoire du pays.

Dans l'organisation des expositions, il est nécessaire de tenir compte, ayant en vue les possibilités matérielles, des recommandations de la muséographie moderne¹: expositions aérées et claires, variées et suggestives, le matériel auxiliaire nécessaire ayant comme but la mise en évidence du contenu thématique et la mise en valeur des objets exposés par les moyens les plus divers.

1) Boris Zderciuc, **Funcția muzeului în societatea contemporană**, Revista Muzeelor și Monumentelor nr. 2/1974.